

שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני

1. גמרא מסכת סוכה

"שאינה גבוהה יי טפחים" מנלן? ... פשו להו עשרה וכתוב "והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה סוככים" ... "הניחא לרי מאיר... אלא לרי יהודה... מאי איכא למימר? אלא לרי יהודה הלכתא גמירי לה דאמר ר' חייא בר אשי אמר רב שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני... הניחא לרי יהודה אלא לרי מאיר מאי איכא למימר? כי אתאי הלכתא לגוד ולבוד ודופן עקומה"

*מה יסוד המחלוקת בין ר'מ לרי' במקור החיוב לגובה יי טפחים בסוכה? העזר במקורות הבאים.

2. הקדמת הרמב"ם למשנה

והנה לך משל, אמר לו הי בסוכות תשבו שבעת ימים, וגם הודיעו הי יתעלה שסוכה זו חובת הזכרים ולא הנקבות, ואינה חובה לחולים ולא להולכי דרכים, ואין מסככין אותה אלא בדבר הצומח מן הארץ, ואין מסככין אותה לא בצמר ולא במשי ולא בכלים ואפילו מן הצומח בארץ כגון המחצלאות והבגדים, והאכילה והשתיה והשינה יהיו בה כל שבעת הימים, ולא יהא חללה פחות משבעה טפחים אורך על שבעה טפחים רוחב, ולא יהא גבהה פחות מעשרה טפחים. וכאשר בא השליח עליו השלום קבל המצוה הזו וביאורה, וכך כל השש מאות ושלוש עשרה המצות הם ופירושיהם, המקרא כתוב במגלות והפירוש על פה.

3. הקדמת הרמב"ם למשנה

נמצא לפי הכללים שהקדמנו שכל הדינים הקבועים בתורה נחלקים לחמשה חלקים. החלק הראשון, הפירושים המקובלים ממשו שיש להם רמו בכתוב או שאפשר ללמדם באחת המדות, וזה אין בו מחלוקת כלל, אלא כל זמן שיאמר אדם קבלתי כך וכך מסתלק כל וכו'. החלק השני, הם הדינים שבהם אמרו שהם הלכה למשה מסיני, ואין עליהם ראיה כמו שאמרנו, וגם זה ממה שאין בו מחלוקת.

4. זוהר - רעיא מהימנא כרז ג (במדבר) פרשת פנחס דף רנה עמוד ב

ואית עשרה טפחים בכרובים ויש עשרה טפחים בגובה הכרובים, כנגד גובה הסוכה שאנו לומדים מארון תשעה וכפרת טפח (במסי' סוכה דף ד ע"ב, עיי"ש) מתתא לעילא מרגליהון עד רישיהון מלמאה למעלה מרגליהם עד ראשיהם בסוד אור חוזר ומרישיהון ועד רגליהון ומראשיהם עד רגליהם בסוד אור ישר ושריין על טפח דאיהו יי והכרובים שורים ועומדים על הכפרת שעוביה היה טפח, והטפח הוא כעין אות יי פשוטה, והיינו כנגד יי דהוייה פשוטה ועשרה עשרה מעילא לתתא ומתתא לעילא ועשרה עשרה טפחים שיש מלמעלה למטה בסוד אור ישר, ומלמטה למעלה בסוד אור חוזר היינו יו"ד כנגד יו"ד מלאה דהוייה דמ"ה שמספרו עשרים ובגין כך ולכן כנגד יי פשוטה וכנגד יו"ד מלאה שיעורא דסכה אמרו רבנן השיעור של סוכה אמרו חכמים (בריש מסי' סוכה) לא פחות מעשרה טפחים הכלולים במלכות ולא למעלה מעשרים אמות הכלולות בכתר.

5. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף ה עמוד ב

שיעורין דאורייתא ניהו! דכתיב ארץ חטה... אלמא דאורייתא ניהו, ותסברא שיעורין מי כתיבי? אלמא הלכתא ניהו וקרא אסמכתא בעלמא.

*לפי מסקנת הסוגיא לאיזה סוג הלכה למשה מסיני שייך "שיעורין"? העזר במקור הבא.

6. הקדמת הרמב"ם למשנה

וזהו ענין אמרם כללותיה ופרטותיה, כלומר הענינים שתראה אותנו למדים אותן בכלל ופרט וכן ביתר שלש עשרה מדות הם קבלה ממשו מסיני, אלא שאע"פ שהם קבלה ממשו לא אמרו בהן הלכה למשה מסיני, שאין אנו אומרים פרי עץ הדר הוא אתרוג הלכה למשה מסיני, או חובל בחברו משלם לו ממון הלכה למשה מסיני, לפי שכבר קדם שהכלל אצלנו שכל הפירושים כולם קבלה ממשו ויש להם כמו שאמרנו רמזים במקרא, או שנלמדים באחת המדות כמו שאמרנו. וכל ענין שאין לו רמו במקרא ולא אסמכתא ואי אפשר ללמדו באחת המדות, באלה בלבד אומרים הלכה למשה מסיני, ולפיכך כשאמרנו שיעורין הלכה למשה מסיני הקשינו על זה ואמרנו, איך תאמר עליהם שהם הלכה למשה מסיני והרי השיעורים רמזים בפסוק ארץ חטה ושעורה, והיתה התשובה על זה שהם הלכה למשה מסיני, ואין להם שום יסוד שילמדו ממנו באחת המדות, ואין להם רמו בכל התורה, אלא הסמיכום לפסוק זה כעין סימן כדי שישמרום ויזכרום, ואין זה מענין הפסוק, וזהו ענין אמרם קרא אסמכתא בעלמא, בכל מקום שנוכר.

7. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מא עמוד א

במאי פליגי? - אמר רבי ירמיה: להקדים. דאמר רב יוסף ואיתימא רבי יצחק: כל המוקדם בפסוק זה מוקדם לברכה, שנאמר: ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש. ופליגא דרבי חנן, דאמר רבי חנן: כל הפסוק כולו לשיעורין נאמר... ואידך? הני שיעורין בהדיא מי כתיבי? אלא מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא.

*ילדת רבי חנן בסוגיית ברכות - לאיזה סוג הלכה למשה מסיני שייך "שיעורין"? העזר במקור הבא.

8. רש"י הירש דברים פרק ח

המחבר של ספר על השיעורים בהלכה הראה לי פעם את גליונות הדפוס הראשונים של ספרו ומצאתי בהם הערה על הפסוק הזה, הנראית לי חשובה מאד. הוא מוכיח שם שבעולם העתיק, ולא רק בגבול ישראל, היו נוהגים לקבוע את היחידות של מידות ומשקלות על פי פירות כדוגמת שעורים, זיתים וכו'. מובן שבמסגרת המסחר הבין - לאומי היה צורך לקבוע את פירותיה של ארץ מסויימת אחת לצורך השיעורים האלה. הואיל ופירות ארץ ישראל היו ידועים בעולם כמעולים שבפירות, היו קובעים על פיהם את היחידות למידות ולמשקלות, ולא היו קובעים שיעורים על פי שעורים, זיתים סתם, אלא על פי שעורים של ארץ ישראל, זיתים של ארץ ישראל וכו'. נמצא ששבח ארץ ישראל התבטא בכך שפירותיה היו מקובלים בכל מקום כיחידות לצורך קביעת המידות והשיעורים. לצערי נשתכח ממני שם המחבר, וגם אין אני יודע אם יצא ספרו לאור בשלמות.

ימה עומק ההבדל בין הלכה למשה מסיני שיש לה מקור בפסוקים להלכה למשה מסיני שאין לה מקור בפסוקים? העזר במקור הבא.

9. ספר לשם שבו ואחלמה ספר הדעי"ה חלק ב' - דרוש ד' ענף כ"א סימן ה' עמוד פו

ודע כי כל הדברים שאמרו עליהם שהם הלכה למשה מסיני ואין להם רמז לא במקרא ולא בסברא כמ"ש הרמב"ם בהקדמת סדר זרעים ע"ש. ובסי' חות יאיר סי' קצ"ב שחושבם אחת לאחת הנה כולם הם ג"כ מכלל הדברים הנז'. כי סבתם ומקורם הוא למעלה למעלה אשר אין להם השתוות עם גוף וכלי ולכן אין להם רמז לא במקרא ולא בסברא אלא באו כולם רק בציווי ובתורה שבע"פ למשה מפי הגבורה כי הם מדעת הפנימי שבמלכות העולם למעלה למעלה ובסוד אניי ואין אף להם גילוי בתורה שבכתב רק בתורה שבע"פ כי הם מתגלים ע"י המלכות. ואין להרהר על זה כי אין אפשר שיעשו ויתקיימו ע"י מעשה בני אדם ויעשו ע"י פרי למעלה מאחר שאין להם השתוות עם שום גוף וכלי וכן מזה הוא ג"כ כל הכבשי דרחמנא הנעשים תמיד בהנהגה הגם שהם ג"כ הגם שאין להאור הזה השתוות עם שום גוף וכלי וכן מזה הוא ג"כ כל הדברים הנאמרים בהלכה למשה מסיני כי הגם שהם מהאור הנעלם ע"י הם נעשים ומתקיימים בעוה"ז ע"י מעשה בני אדם הגם שאין להם גילוי כלל כי הרי לכך אין להם רמז בתורה שבכתב וכן ע"כ הנה מתגלה מציאותם ע"י פסוקים כל הנהגת הנסיי והנהגת דכל הכבשי רחמנא. וכנודע שהתורה ומצוות הם יסוד שכל הנהגה כולה ולכן ישנם תורה ומצוות שהם ג"כ לעולם רק מהאור הנעלם לבד והם כל הדברים הנאמרים בהלכה למשה מסיני שאין להם גילוי בתורה שבכתב כלל והם נעשים תמיד. וכגון ש"יין של תפילין וקשר של תפילין ורצועות שחורות ותפילין מרובעות ומעברתא דתפילין הלכה למשה מסיני כמ"ש במנחות ל"ה. וכן נכרכות בשערן ונתפרות בגידן הלכה למשה מסיני כמ"ש שבת כ"ח ב'. כותבין ספר תורה בדיו ושרטוט הלכה למשה מסיני מסכת סופרים פ"א. שיעורין חציצין ומחיצין הלמ"מ עירובין ד' א'. גוד ולבוד ודופן עקומה הלמ"מ שם ב' סוכה ו' ב'. תפילין על קלף ומזוזה על דוכסוסטוס ס"ת על הגוי"ל הלמ"מ שבת ע"ט ב' ומסכת סופרים פ"א הלכה ה'. ערלה בחו"ל הלכה למ"מ קידושין ט"ל א'. פריעת מילה הלכה למ"מ יבמות ע"א ב' תוספות דה"מ לא ניתנה. וכל אלו הדברים הרי הם נוהגות תמיד ומתקיימים בכל עת. וכן ישנם עוד כמה דברים בהלכה למ"מ שהם רק בארץ ישראל וכן רק בזמן הבית וכגון ערבה שבמקדש וניסוך המים סוכה מ"ד. וכן עוד כמה דברים שחושב הרמב"ם שם בהקדמת סדר זרעים ע"ש ובספר חות יאיר סי' קצ"ב בארוכה בזה ע"ש. והרי ישנם ב' מיני הלכה למשה מסיני אחד הנהגות תדיר ובכל מקום. ואחד אשר הם רק לעתים מיוחדים ובמקומות מיוחדים. והנהגות תדיר הם השורש והסיבה לכל הכבשי דרחמנא אשר בהנהגה שהם שולטים תמיד. והנהגות לפרקים הם השורש והסיבה להנהגת הניסים הגלים שהם ג"כ רק לפרקים. אך ע"כ הוא כי כל הדברים הבאים בהלכה למשה מסיני הם מאור הנעלם והם השורש והסיבה לכל הנהגה הנעלמה. והאמת הוא כי כל התורה שבע"פ כולה אשר היא יש לה התלות ורמז במקרא אלא שלא באה מפורש. הנה היא השורש והסיבה להנהגות יתייש אשר עם ישראל בפרט. שהיא לעולם בנשים נסתרים המלוכש בדרכי הטבע והוא ע"י התורה שבע"פ. שבוה אין לאו"ה בה מאומה וכמ"ש במדרש שמות רבה ר"פ מ"ז בפסוק אכתוב לכם רובי תורתני ע"ש ובגיטין סי' רע"ב בתוספות דה"מ אתמוהי קא מתמה. והבן כ"ז ודי בזה:

**י קרא אסמכתא בעלמא – מה פירושו לדעת הרמב"ם לעיל?
ימה פירושו לדעת הריטב"א והמהר"ל במקורות הבאים?**

10. חידושי הריטב"א מסכת ראש השנה דף טז עמוד א

אלא זה בנה אב בכל מקום שאתה אומר זכרונות אתה סומך לו מלכיות (ע"י לקמן ל"ב א'), ומהכא סמכו רבנן לתקוני הני פסוקי דתקיעתא, ומשום הכי קתני ר"ע שאמר הקדוש ברוך הוא אמרו לפני מלכיות זכרונות וכי' שכל מה שיש לו אסמכתא מן הפסוק העיר הקדוש ברוך הוא שראוי לעשות כן אלא שלא קבעו חובה ומסרו לחכמים, וזה דבר ברור ואמת, ולא כדברי המפרשים האסמכתות שהוא כדרך סימן שנתנו חכמים ולא שכונת התורה לכך, ח"ו ישתקע הדבר ולא יאמר שזו דעת מינות הוא, אבל התורה (העידה) [העירה] בכך ומסרה חיוב הדבר לקבעו [לחכמים] אם ירצו כמו שנאמר ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך, ולפיכך תמצא החכמים נותנין בכל מקום ראייה או זכר או אסמכתא לדבריהם מן התורה כלומר שאינם מחדשים דבר מלבם וכל תורה שבע"פ רמוזה בתורה שבכתב שהיא תמימה וח"ו שהיא חסירה כלום.

11. המהר"ל ספר באר הגולה באר הראשון פרק א

השני, הם המצות שהם בעצמם דברי סופרים, והביאו ראייה ודרש מן התורה. ואמרו על זה כי המצות מדבריהם, רק קרא אסמכתא בעלמא. ורבים טועים שסבורים לומר כי אין לאותה מצוה כלל שום עניין אל התורה באמת, רק שהם עשו למצוה דבר דרש מן התורה כאילו היה זה מליצה בלבד. והאומרים כך טעו, לא הבינו דבריהם, כי חס ושלום שיהיה דבר אחד מדבריהם נאמר להרחבת הלשון ויפוי המליצה, רק כל דבריהם אמת. וכאשר אמרו מנין דבר זה, והביאו ראייה מן המקרא, יש באמת ראייה מן המקרא לדבריהם. ויתבאר בקצת דברים, והם עדות על השאר.